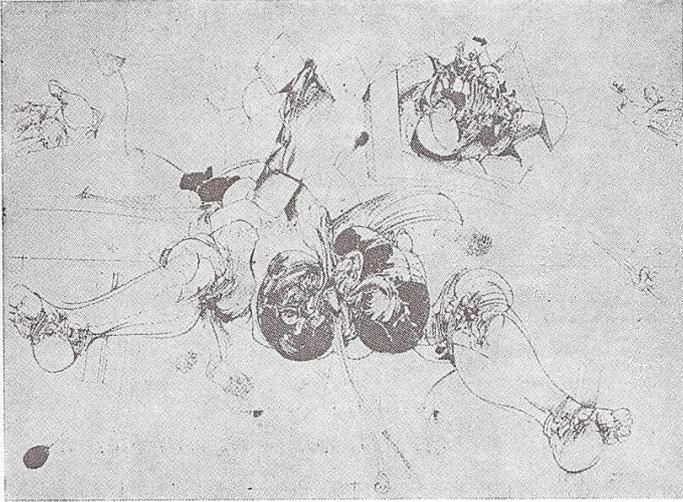

GRGOLJANI

Što Varnavu Foriša zovu Grgoljan nemam pojma s tim ni malo jer jedni kažu da je to zato što mu je deda po materi bio Grga a poruganijem Čaruga kao kod Jove Stanisavljevića je bio pakler i brava majstor da otvori žmurečki i crkvu i tavan i podrum ako treba a drugi kažu da nije zato neg je ime Grgoljan dobio kad mu je neki Rumun protero metak kroz vrat pa sad kad govori ko da vodu grgoće slanu od krajnika i meće umšlag u čarapi od vrući mekinja.

Svi mu se bekeljili što teško govori a on onda i presto da priča sam progovori baš kad mu je nužda i kad mora al kad mu neko ime grdi il ga otera u materinu ondak sav požuti i poplavi a one mu žile vratne dođu ko palčina i oči mu izidu iz duplji čisto se promeni i sav se upljuje od reči što mu na usta naidu pa beži s mirom i ukloni se u kraj. Besan čovek.

Tog Rumuna što mu je metak protero iz cevare na naboj našli s pokrpljanim vratom u nekoj repi i svi kažu da mu je Varnava šiju okrenuo ko golubu u supu pa ga i policajci držali zatvorenog i tukli ga al on jednako nije pa nije sve se u rebra buso dok ga nisu pustili napolje načisto. I Rumunovog brata je kanda on zakovrno al da l ga je rasporio gvozdenim prljikom pa zatrpao nako vrućeg u ladnu zemlju il mu je velikom budžom od crnog duda što je navek vuče za njim polupo kičmu i pršljenove niko zapravo ne zna neg samo pogadaju i izmišljaju oca im kvarnog oprljim u dugačak jezik jer nemaju kanda šta da rade neg preklapaju da čoveka više nema a možda je i živ i digod sedi ko i oni.

Varnava Radovančev a Foriš im špicname svima se kad je mater opravio izgubio ko mrtav al je jednog dana opet došo s nekim džoravim alansom Šanjikom rodom iz Apatina baš za veliki post pa su na taljiga prodavali po sokaki ribu da svet jede posno što ide u redu al otkud im tolka riba očini i znao i di su je samo povatali u to doba kad niko nije na pecalo mogo ni balavca za mačku da uvati.

Murgoši iz Kertiza se gurkali kao čuli su da je neko dinamitom što su ga iz Rakovca u kamenolomu gepili gruvo po vodi i ribu tamanio sve do Šnajdervoka do Malog Subića i na Tonji kod koviljske pumpe al ko će znati da je baš Grgoljan tako rovario kad ga niko nije ni vidio ni čuo a riba što je prodavo i merio živa skače iz ampera po zardanom kantar u kuglu.

Kad su ribu prodali i novce pokupili prodaju oni i to malo klimavi taljiga što su im šarage i lotre drotom i vozicom vezani pa se stanu pogadati i za malu čoravu kobilu što je imala felerične noge pa nabada ko na štula a ona joj velika dlaka sva od prpe i mokračje nije češagiju vidla nikad ni neče. Niko to živinče nije ni teo da kupi već se svi sprdali kao vredi više ojedan am neg kobila i kad je već i noć počela da pada zove nji u stranu Leša kasap pa se na brzinu pogode dlan o dlan da niko ne vidi od čega će on praviti nadev za urke a ono što ostane poturati u švarglu i kulenove.

Isprema je bilo da se neče ožderati kod Ljubinke u birczovu neg će svaki sam po pet okrenuti dve s nogu i tri sedečki al ona pokvarenjakuša osetila prvo novce a drugo nešto tvrdo kod Varnave jer se on kanda ofiro kad ga je snašlo pa očo za tarabu u avliji i ona vidla kao slučajno je baš išla da prospje pomije pa se čisto pomamila na to.

Njen venčani muž Veselin tužna mu sreća i veselje njegovo jer prokletog i alavog ga svi upantili još kad je s konjima trgovu nuz Dunav sve dok ga nije jedan ajgir ritno u mošnjice pa osto do ta doba kilav i nit muško nit žensko sam se smeje a Ljubinka mu ko ajduk plavušanika lepa ženska odjedared al što je priljava i nema ko da je namiri s te strane il druge.

Uvati ona lepo Varnavu za tarabom pa on nije posle imo di neg sa šnjome na tavanac a ispod bilja plevara i štala u dva dela pa se konji počeli bečiti a krave se stale bosti s krivi rogov i mukati neče da jedu ni mišlinger a sa sečke mešanog s paspaljom ni deteline neg jasje grizu od rastovog drveta i kokošku neku što je nosila pod valovom i baš joj jaje na tur izišlo svu izgazili i pokidali s papcima da je samo perje letilo celu bogovetnu noć.

Kad se posle Grgoljan vratio s tavanca sav ulepljen od kokošije balege i od znojja popije ti on odjedared na belo po litre komovice i to ga tako šopi u glavu i u noge da se nije mogo više pomaći neg mu neka pena udarila na usta valda se to u njemu sve upalilo pa mu sipali na točir mleka u usta da dođe sebi al ajak ništa ne vredi njemu što su ga razlađivali kišniicom i šopali po obrazi kad je u to što je popio kilav Vesa sipo masne sode da mu vrati i dobro je što nije više uso jer bi ovom očla creva i džigerica ko rešeto.

Šanjika ondak uzo neke tragače pa ga natovarilo na nji i odguro so tog mesta jer kako je počelo dobro se i svršilo s tim loderima i laprdanima ne treba stati ni na sokaku a ne piti sa šnjima za aldumaš od kobile i taljiga.

Šest i po nedelja je isti taj džoravi Šandor brao dulekova lista i majčine dušice kuvo Grgoljanu neke supice i oblogo ga na trbu i mečo mu lonac na pupak sa svečom pa zavrčo sam da mu bidne bolje i da mu lakne.

Ležo je ovaj u čatrlji što su je opravili u gardinovačkom ritu di su ribu vatali i košarali s dve pletene korpe po pličaku do kolena a tamo nema žive duše ni mrtve samo božje trnje i rupčage i na suvom i po vodi kanda zato i zovu to mesto Provalija.

A Provalija nije jedna neg i ima četiri i to jedna nuz Dunavac ispod Žiginog brega pa ondak druga što se na nju nastalja moš misliti da je jedno i da nije onog pličaka i drezge ne bi se vidlo čestito i sad tu ima bagrenjak al tako gurst i pun bodlji da je bolje da se ni ne upućivate u treću i četvrtu jamuraču jer kažu da tamo retko ko i odlazi za dan a noću sačuvaž bože i sakloni sve kuražne i one što se rabre i trse a nema veći šonja od nji.

Još kadgod sve te četiri Provalije imale su vok što i je s Dunavom vezivo ko pupak sa sisančetom pa su tuda i manje lađe prolazile one crnoberzijanske da se noćom od očiju sklone a sad tuda treba umeti i čamac proterati jer je granje i drveće tako popadalo a sita i trska su izuzele sve pa nema goreg kraja nuz vodu.

Ukraj bare je i jedan šlep potono kažu nekog Ejotije čosavog Čivuta sa smotanim nosom ko dečije sanke kad je šičario i kupovo žita i kukuruza da preproda pa je kanda lađu pretovarilo i ona potonula a opet šuškalno se da su mu bečari povadili štoplove i pretvarače pa je u šlep ušla voda odjedared i on se sam stropošto u dubinu s tovarom što je oma propo a vrčak od tog šlepa i sad se vidi nad vodom.

Dan danas viši slika u lovačkom domu kako Ejotija jaši na rukunica od čeza s tri sanduka novaca a nasliko ga kad je celu kuću premundurivo i sa štricom i s krečom majstor Šereš moler što je šanku u lovačkom domu bio dužan i više na kredu nije mogo ni vode da popije a ne špricer svaka po sata ko kadgod.

A taj Ejotija ondak kad je propo načisto s trgovinom osto tu nije teo ni da ide dalje neg se snašo pa kupovo perje s jeseni kad očupaju patke i guske pa im se sve trtice vide a krila vise ko pokrjlana a leti je pravio alvu i kretoš o slavama i prodavo deči i ostalim klaker i sinalko u dve boje.

Tamo di je šlep potono sa žitom u Provaliji riba se kanda navadila i valda nigdi nema taki parčadi i strvina ko tu a to nit je kakva lažurija il podmećanje ribarsko nit je zamajavanje kao pričam ti priču o linjaku a ono naposletku ispo ljigavi šljivar sav se usro od zelene trave već je istina oduvek bila i biće ko doživi vidiče.

Kad je Varnava Foriš došo sebi od creva i trbobolje što ga je snašla oplo s Šanjikom od jake uzice vrške i bubnjevi i dve velike metlice da imaju da pregrade i Dunav ako treba pod vodom a olepili su žutim blatom i to malo kuće i napravili šupu i sušaru ko veću pušonicu da se suši sve kad obesiš o čengele.

Ta zima bila nekako mekana pa čim je sunce mal jače stalo grejati krenu ribu vatati na angro Grgoljani a tako su i obadvojicu svi već prozvali zbog njihovog divana što i nije razgovor neg više tako u vetar.

Oš da s privatimo jela je i Šanjika pita Varnava ko kroz guzno crevo i to nekako tijo a ovaj opet kaže samo il oću il neću i gotova priča za celi dan bog i materin i nji i mutavi sporazum što su postigli a tako to malte ne svaki dan čak i kad sede jedan nuz drugog u čamcu na vodi.

A taj čun što su ga iz mulja izvadili i iskopalil već se sav raspao pa ga stegli engečama i letvarskim ekserima da je sve voda pištala a ne kapljala i nije da je zabreko neg se sav raščvario ko kad staro bure od prokola i kupusa uskisne pa s njega obručovi popadaju i popucaju il kad na kakvoj jedroj snaji pukne dugme s bluze pa odleti u lebrnjak.

Kad se čamac malo prosušio doneli nji dvojica nekog katrana i smole pa namazali čamac i spolja i iznutra s tri prsta debelo da se sve neka mast po vodi sjajjala a u rupe što i nisu mogli zapušiti paknama i letvicama nagurali kudelje i kože pa je čun oma drugčije izgledao jer i veslo je bilo ucelo od pekarske lopate što se lebac vadi iz furune na štelazu pod peškire da odmekne.

Te ribe što su se oni navatali to ne mož čovek ni napričati jel kad porane zorom jedan ide i ogleda vrške i bubnjevi što su zamestili svaku za po dve kvrgave i debele štice nuz drezgu a drugi s pecaljama sedne na bair pa dok dan ne zakrmelji oni ribe kakve očeš za punu barku i pletenu korpu od vrbovog pruta a o dva niza o drotu da i ne govorim.

Ondak oni proberu prvo za pušonicu koje će ribe sušiti za zimu one krupnije evo volike pa i rasplate i povade drob i creva al da ne ožuče i dobro i properu u slanoj vodi a to su najviše šarani oni matori što im krijušit već lagano silazi s žutog trbuva a bude tu i linjaka i štuka pegoški to su one manje rastom al punije s više mesa pa onda deverika tanjirača što oma pocrkaju kako i izvučeš iz vode na suvo.

One sitnije najvećma u kotlić bace i čorbu oprave s crvenom paprikom pa posle imaju vetrove i treba da lađe debelo meso kad idu napolje a nužda je sam nikad nije bilo ribije čorbe bez bandara jel on da kus svemu i popravi ako štogod nije na mestu.

Što je više pilcika u čorbi kažu to je bolje a Šanjika ondak nagura u kotlić i crvenperki i brodera i alavi bucovna što jedni druge jedu i mlitavi kesega pa barski karaša što su ko dukati nebušeni a mete i šarani karaša kao zovu se morski a nisu pa ondak štuka gladalica zbog mirisa od njini glava i po di kojeg protivša zbog masti i sve to prodinstu u dvard na tjoj vatri da ne pre-nagli pa bi volo da vidim onog ko to ne bi srkno ma da je fini.

A paprikaš od manjova abisinaca il terpana kako i već zovu ne znam samo to se retko pravi a Šandor je pričio kakó je jedared neki otac Leonid pojo pun kotlić sam da je sve guto i omaziwo al ga posle na ma proteralo

pa je trčeo i zadivio mantiju da je ne ukalja i ne ulita s pogani. To je isto ko kad se deca sigraju pa dadu čikova da ga patka pojede i dok ga ona proguta on na dupe izide brzo ko šilo i to tako traje sve dok ga patka ne ubije ako ga treći kljunom po glavi il dok ona ne crkne što su joj creva poderana i želudac se raspo ko ribin meur kad staneš na njega pa pukne a unutri nema ništa.

Varnava je u prvom buretu u šupi držo mamke kedere što vata na nji smuđa i štku s jeseni pa ondak u drugom je imo u zemlji crveni glista dubretarki kad i stisneš il pokidaš a iz nji ide žuto i držo je zelene gliste one po formi debele što idu nuz trsku a na nji se vata kečiga i vretenar a u trećem buretu ranio je ronice i durboke čisto za samo ako naiđe a neće na štampajzera s bučkalom ma da ni Varnava nije volo da vata ko ni na bele crve kad muve upljuju kvarno meso na suncu pa se oni izlegu i mile.

Najvećma je Grgoljan volo da peca na muvaru il što kažu na udicu mišije oko pa navalja leba med prste i tako peca belu ribu a i na kuvane nokle je volo od kukuruznog brašna da zabaciva al nije umo ko Šanjika da i napravi pa budu ko od gume ne mož da i skine ne riba neg čovek.

Jedared u podne da l je bio baš Sveti Jovan zlatousti il je to nekako s proleća bilo sad ni ja ne znam ušo velikački som u vršku i počo da lupa repom pa se talasi podigli kanda se onaj šlep pokreno i puca po vodi da su bele zmijske bežale pod korenje u vrbu.

Cela se vrška raspala i pokidala a štice se povadile od snage i sile da je Varnava celi nedelj dana jebo mater somovskom rodu i pod vodom i na suvo a Šanjika nije jeo od jeda što ga nisu uvatili pa da ga obese o drvo ko čoveka i u njega bricu zabadaju s pet meteri il šest veći koraka pa su se zarekli da će tog matorog kad tad uvatiti i istrandžirati na parčade.

Nekako baš ti dana kad su bili besni došla kod nji na Provaliju Ljubinka Vesina navodno teško joj je i ne zna di će sa sobom pa mora da vidi Varnavu jer on je jedini kurmaher za nju i nikog ne priznaje a donela je i dva puna cegera svega i nekoliko flaša đurovače čiste blatine a i s vencem rakije od beli šljivja cepača što rode svake šeste godine u njinoj bašči.

Siroma Šandor je ondak noćio u čamcu a nije mu to ni prvi ni poslednji put u životu jer take je sreće oduvek bio još od malena kad je njegov otac neki Arpika ladar sad odavno upokojen duša mu se okorela ko šerpenja zagorela i tero njega i mater mu iz kuće da on ima di da se karta s krmarima i drugim locovima durka i munte a i farbala pa po nedelj dana ne izlaze dok se ne potuku i ne pošibaju i jedni drugima glave ne izlupaju.

Darda njegovu mater a kućevna Ciganka da nije svoji mušterija imala po šleporima i barakama nuz vodu ne bi se on nikad odranio i čovek posto a to i sam kaže jer tu je naučio od mangaša i bodora šta je riba a šta sok od letava kod baba Mindže na tavanu.

Jedno je živit i trbuljendu drapati od šklopaca što su iskočili nuz pupak i oni mali sitni bubuljica s crnom tačkom u sred sređe što rastu di je masno i oznojano a drugo je i treće jesti sam o kurlova dnu kad otpadaju laščija gnezda pa je Šanjika tako i utuvio u tuvilu šta je crno pod noktom.

Posle se i Ljubinka birtašica ostrvila pa mal-mal evo je da vidi kako su i kao šta ima novo kod nji pa je pričala da joj se Leša kasap nudio ma na probu da ga primi jer ona ima kilavog muža a on neće više da živi s njegovom kusavom i potpasanom ženom jer je jalovica pa on nema kome da ostavi sve što teče a to nije mala stvar pa da turiš u džep.

Sam golubinjak što ima u avliji na dva direkta pa posle gore probijene badže i na velikom tavanu nad kućom di se legu prevrtači s anoferima i pertlike sa segedinerima a pilirići to je čisto za klanje ako s kogod razbole da mu s kuva supice i rezanaca a o drugoj sermiji što se muva tamo di su kamare i štale ni da ne pričam o tim.

Jedared kad su u ataru uvatili divijog nerasta svog grbavog od snage s veliki zubi a u njemu preko dva metera žive vage i jače ondak ga je Leša kupio da ga pušta na njegove krmače pa da prasici budu najbolji i najbešniji kad i pusti na sokak da jedu dudova ko da nemaju šta da jedu iz valova u svinjcu pod čardakom a zna se da su kod Leše i miševi najdeblji kad donesu nove kukuruze i isprazne čardak da poubijaju svu gamad što se tu nakotila pa puste dva pelcovana mačka i jednu jazavičiju keru što joj se trbu po zemlji vuče da dave.

Kad je jednom zajutra Ljubinka stigla na Provaliju nije našla nigdi nikog sam čamac kako pliva po vodi a u kolebi prazno pa kad je i drugi put došla ni ondak nije nikog zatekla pa stala drekati i zapevati jav šta će brez Varnave i tako.

Pa se počele pričati priče kao Varnava vato na bučkalu pa zavezo udicu ne za čamac neg za ruku i na velikog štampajzera što dugo živi došo som isti onaj iz pokidane vrške pa odvuko Grgoljana dole na dno i sad tamo obadvoje leže jedan nuz drugog a drugi opet kažu da nije tako bilo neg se on opet oždero pa ispo iz čamca i naguto se vode.

Al kog je očina i Šanjika nesto ko da je u zemlju propo pa nema ko da kaže sve po redu kako je bilo i valda se nisu nji dvojica podžapali a Šanjika njega satarom za vrat i tri cigle u džep pa iz čamca alov u vodu a možda ga je i zakopo.

Posle su jedni pričali kako je Šanjika jeo bele ribe što je volo reš pa mu se u guši unutri zabola košča ko dlaka tandarača da nije mogao da je izvadi napolje a čačko je pa se to njemu sve ko upalilo i dalo na zlo i počelo se gnojiti da je sav pocrnio u licu a noge mu stale oticati ko da je imo vode u njima a to oće kad srce popusti i ne radi kako treba već ko pokvaren sat kad pokazuje podne onda lupa četir puta tako da je tačno pola devet.

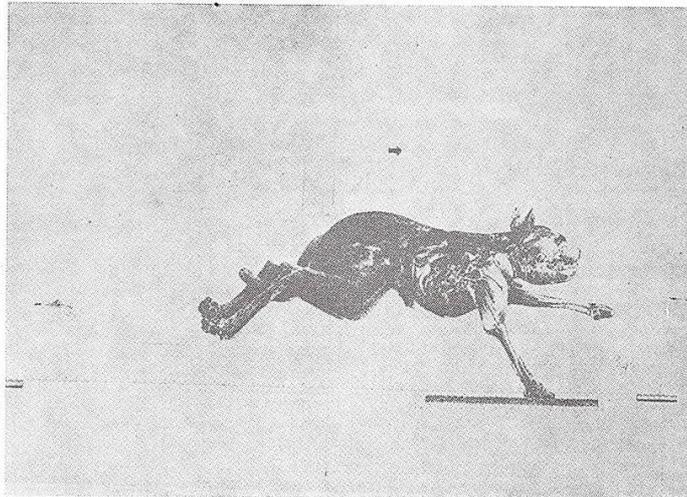
Neki su ga opet vidili kako spava pod jednom gloginjom pa nisu teli da ga bude što je slatko zaspo da je pučko na desnu stranu di mu fale dva zuba i treći do pola što je osto koren i škrbotina a čuo sam i priču da su ga srela na sokaku pa ga pitali kako je a on kaže fala dobro ne treba kvariti sam to je pričao neki dilađan tako da su ga oma uvatili di laže a ne pokriva se.

Ljubinka se posle dala Leši al je čekala i izgledala a i Vesa se njen nešto prokočoperio ma da u donjem stomaku nema ništa osim zalivača al je posle pukla bruka što ni Leša ne može da ima dece jel on je jalov a ne ona njegova sićurava i potpasana žena.

Ni ne vredi čekati koga nema pa nema a sam sveti misli oćel kadgod i doći jel Grgoljani su otišli da l na onaj svet i u pokoj al na kakvo drugo mesto to najbolje oni znaju a to što pričaju da su čuli juče kako neko razgovara na Provaliji i kanda su oni znajte da to samo voda groljli.

ZLATKO BENKA

PER ASPERA AD MORTEM

Genijalnosti trajanja sasvim suprotno su izgrađeni putevi. Umesto s desna na levo, putovati treba obratno. Stati na drugu stranu? Nikako.

Dakle, izgancane cipele obično liče na čamce. Tako ulicom putuju postrance. Posred portirnica vuku se odvajkada. Tada verujem Jutki, gospodinu koji je umro. Kada? Ne znam. A to da je živeo, ni to ne znam. Znam samo da je tamburao u žice svake lezbejke. Takav je bio Jutka. Kažem, žene bi uvek mislile da njegova duga kosa i brada izigravaju izaslanništvo hermafrodita. Ne verujući putničkoj sreći, autobusima nije poklanjao ama baš nikakvu pažnju. Išlo bi uvek peške. A možda tada ni kola nije bilo, nije važno. Kažu da je znao dobro da igra, ali samo kada bi bio sam sa najmanje dvadeset partnera.

Moja susedka, gospođa Jutka, luckasta jednom svojom stranom, mislim desnom, nedeljno je nekoliko puta podsećala na vrline gospon Jutke. Pre svega, govorila je o efektima dokuvavanja čorbi na raznim temperaturama, a onda o gospodinu Jutki u noćima punog meseca. Deca su joj se povremeno motala oko sukanja. To joj je godilo. A svadbena jela, govorila je, bila su njen specijalitet. Samo što niko nije okusio njenu umetnost. Noću je čamila ispred zatvorenog ormara, video sam. Zvala je. Dozivala. Danas me čude zazidani prozori njenog doma.

Gospodin Jutka, oficir mornarice predratnih vremena, obično je na desnoj strani šinjela nosio puno značaka. Oko vrata je nosio obešenu riblju kost i mali globus. Bio je neizmerno srećan u onim običnim malim besedama sa seoskim čoškarošima. Oni bi se većito žalili na vreme. Ili bi, kao male zelene žabe, vabili kišu, ili bi posle dužih kišnih dana dozivali sunce. Tada se gospon Jutka, znao našaliti, pričati o udovicama, pričati o svemu.

Jutka je stanovao u susedstvu. Vreme, kada bi se bez prebijene pare opijao, nadoknađivao je onima koji su mu nazdravljali pričajući uvek onu njegovu poznatu i dosadnu priču o gospođi Jutki. A onda je dodavao da je vreme sasvim drugačije, i da je život drugačiji. Da, i svadbena vina, koje već odavno nije pio, i ono je drugačije. I kokoške su nekad nosile više jaja. Kriv je DDT.

Prolazeci pored njegove kuće ljudi su ga izbegavali, kao kada sretnu sumnjivog psa. Događalo se da visoko, iza itavanskih kapaka, oživi od tih oružja — uspomena gospodina Jutke, mornaričkog oficira iz vremena predratnog. Ne znam zašto su ptice u potkrovlju toga doma pravile gnezda. Na jednom gnezdu ležerno se njihala šarena pertla. Na njoj se jasno videla osa. Zabavljala se malom bubom.

Tada bi, odjednom, sve to iščezlo u rafalu zvuka motora, koji bi proleteo mimo kuće novim asfaltnim putem. Sasuo bi mi u lice talas vazduha, a na kući bi se prozori sa treskom zatvorili. Tamo je. Čeka ono čega nema. To je ono nena-plaćivano, taj vazduh i voda. Naplaćeni zakup u prirodi. Ili možda: nestajanjem vlastite snage i misli nadoknađivano. Prozori se sa treskom zatvoriše, i to je nestajanje. Odlazak, povratak obećanoj zemlji.

Povratak obećanoj zemlji. Onuda, onda levo i iza živice. Kanulo je vreme. Vreme apsolutnog praznjenja. Dakle, putem u prazno, prelivanje dvaju polova.

Iz kuće je mililo sivilo ljudi. Dotaklo se to čoveka kao ispiranje vlastitih grehova. Onuda, onda levo, iza živice iza uspomene na lica s one strane. S one strane ogledala. Onuda, onda levo, iza živice.

Preveo sa slovačkog autor